

Abstract:

M. M. Melniichuk, V. V. Horbach, M. M. Melniichuk. FEATURES OF MODERN MIGRATION PROCESSES IN THE VOLYN REGION

The population, its composition and structure have direct impact on the development of any region. Today one of the most important problem in the Volyn region and Ukraine in general is crisis demographic situation. This phenomenon can cause serious threats for development of our country and stability of its economy. Except natural population decline, one of the root cause of the depopulation is negative rates of migration growth. Such trends lead to the need of studying the territorial features and main motives of people migration. So that, the main purpose of the article is to identify spatial and temporal changes in the migration processes of the Volyn region

The information base of the research includes the scientific works published by S. O. Pugach, V. J. Lazhnik, I. V. Poruchynska, Yu. I. Muromceva, I. M. Prybytkova. Furthermore, the actual information for writing was taken from the statistical yearbooks of the Volyn region. The authors used a number of general scientific and general geographical methods in the process of research. In the work comparative-geographical, historical-geographical, descriptive, statistical, cartographic, mathematical, generalization, induction and deduction methods were applied.

The article deals with the peculiarities of external and internal migration of the population in the Volyn region. The authors give information about changes in migration processes of the region in recent years and reasons of people migration.

It is important that population redistribution in space causes not only quantitative but also qualitative changes in the population structure of the region. Migration of different age groups has both positive and negative consequences. An analysis average age of migrant population has made it possible to determine the most mobile age category among the migrants in the region. The conducted researches revealed direct and mediate impact of population movement on the general structure of the population in the Volyn region.

Moreover, it is also important that there is a territorial disproportion in the migration processes within the region. This fact is caused by distinctive conditions of living in different regions of the Volyn. Reasons of people migration can be quite different. They include physics features of territory (orographic characteristic, climate conditions, water supply, etc.) and social features (better job, economic development, living standards). According to this fact, the authors give characteristic of internal migration and reasons of population's attraction to large administrative units of the region. The article emphasize that the most attractive place of living in the studied territory is its regional center, where population immigrate from other's areas in great amount each year.

Key words: mechanical movement of population, migration growth of population, migration reduction of population, internal migration, external migration, arrival, departure.

Надійшла 10.06.2020 р.

УДК 913:331.5(477)

DOI: <https://doi.org/10.25128/2519-4577.20.1.6>

Олена АФОНІНА

СУЧАСНИЙ РИНОК ПРАЦІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

Виявлено тенденції скорочення рівня зайнятості та зростання рівня безробіття населення сільських територій України. Встановлено залежність ринку праці сільських територій України від освітньої і професійної підготовки зайнятого населення. Проаналізовано галузеву структуру зайнятого сільського населення. Доведено, що агросфера залишається головним місцем прикладання праці для населення сільських територій України. Показано вплив рівня оплати праці та міграційних процесів на ринок праці сільських територій України. Проведено групування регіонів України за рівнем зайнятості та безробіття сільського населення.

Ключові слова: ринок праці, сільська місцевість, зайнятість населення, безробіття.

Постановка науково – практичної проблеми. Сьогодні у сільській місцевості проживає 30,6% населення України. У деяких регіонах питома вага сільського населення змінюється від 52 до 63%. Соціально – економічні трансформації в нашій країні, особливо у сільській місцевості, набули затяжного характеру з переважанням руйнівних процесів. Це впливає на сферу трудової зайнятості населення.

Виходячи з цього, метою роботи є дослідження особливостей формування ринку праці

сільських територій України.

Актуальність і новизна дослідження. Сучасний стан ринку праці відображає неоднозначність процесів, що відбуваються у сфері зайнятості. Ситуація на ринку праці характеризується більшою напруженістю саме в сільській місцевості, де можливості працевлаштування і вибір вакансій дуже обмежені, а темпи зростання і тривалість безробіття вищі, ніж у міських поселеннях, і перевищують соціально допустимий рівень. У цих умовах детальне вив-

чення ситуації, що складається на сільському ринку праці виходить на одне з перших місць в проблематиці, пов'язаній з розвитком сільського господарства та сільських територій.

Наукова новизна виконаного дослідження полягає в тому, що виявлені тенденції зайнятості та безробіття сільського населення за період 2011-2018 рр.

Зв'язок теми статті з важливими науково – практичними завданнями. Проблема регулювання ринку праці сільських територій є актуальним завданням, як на найближчу так і віддалену перспективу, що зумовлено погіршенням демографічної, працересурсної та кадрової ситуації, необхідністю створення сприятливих умов для сталого розвитку сільських територій, що є одним з найважливіших стратегічних завдань державної політики України.

Аналіз останніх публікацій за темою дослідження. Істотний внесок у розвиток теоретико – методологічних, методичних та прикладних аспектів формування ринку праці, зайнятості та безробіття внесли С. Бандура, В. Близнюк, Д. Богиня, О. Грішнова, Г. Завіновська, Т.Заяць, А. Колот, Е. Лібанова, Л. Лісогор, М.Махсма, В. Онікієнко, І. Петрова, В. Петюх та інші.

Разом з тим, загострення політичних, соціально-економічних та демографічних проблем визначають необхідність постійного вивчення змін та тенденцій розвитку ринку праці сільських територій України.

Викладення основного матеріалу. У сучасній науці сформувався певний погляд на ринок праці як на систему суспільних відносин між його суб'єктами. Наприклад, Е.М. Лібанова визначає ринок праці як систему соціально-економічних відносин між роботодавцями –

власниками засобів виробництва – та населенням – власниками робочої сили – щодо задоволення попиту перших на працю, а других – на робочі місця, які є їх джерелом засобів існування [12, с. 12]. На думку А.М. Колота, ринок праці охоплює значну частину соціально-трудоових відносин, які опосередковують взаємодію роботодавців та працівників з приводу визначення ціни, обсягів та умов праці з подальшим розподілом доходів і формуванням стимулів до високої трудової активності. [1, с. 205]. Г.Т. Завіновська розглядає ринок праці як систему суспільних відносин, пов'язаних із купівлею і продажем товару «робоча сила». Крім того, ринок праці є сферою працевлаштування, формування попиту й пропозиції на робочу силу. Його можна трактувати і як механізм, що забезпечує узгодження ціни та умов праці між роботодавцями і найманими працівниками [8, с. 9]. Таким чином, у наведених вище тлумаченнях визнається існування системи суспільних відносин, що відображають рівень розвитку і досягнутий баланс інтересів між присутніми на ринку суб'єктами.

Досліджуючи динаміку розвитку ринку праці сільських територій, варто відзначити, що за період 2011 – 2018 рр. чисельність сільського населення України скоротилась на 1356,2 тис осіб або на 10,5%. Скорочення чисельності сільського населення перевищує темпи скорочення населення країни на 2,6%, при цьому питома вага сільського населення у загальній чисельності населення України скоротилась на 0,7%.

Протягом 2011 – 2018 рр. середньорічні темпи скорочення чисельності сільського населення становили 1,3% (Табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка темпів скорочення/зростання чисельності сільського населення України, % до попереднього року (складено автором за даними [13 – 20])

Групи населення	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Середнє значення
Усе населення, у т. ч.	0,4	0,3	0,2	0,3	5,8	0,4	0,4	0,5	1,0
сільське населення, у т. ч.	0,7	0,6	0,6	0,6	6,3	0,6	0,6	0,7	1,3
у віці молодшому за працездатний	0,4	+0,3	+0,3	5,1	0,0	+0,5	0,2	1,0	0,7
у працездатному віці	0,1	0,3	0,5	6,8	0,6	0,7	0,7	0,8	1,4
у віці старшому за працездатний	2,7	2,5	1,8	5,5	1,1	0,9	0,8	1,2	2,2
чоловіки	0,4	0,4	0,4	6,2	0,5	0,5	0,5	0,7	1,2
жінки	0,7	0,7	0,7	6,4	0,7	0,6	0,8	1,1	1,5

Підвищення темпів скорочення чисельності сільського населення України протягом 2014 – 2015 рр. до 6,3%, пов'язане із відтоком населення внаслідок анексії АР Крим та часткової окупації Донецької та Луганської областей.

Зменшення кількості мешканців сільських поселень у віці молодшому за працездатний за період 2011 – 2018 рр. становило 4,6%, працездатному віці – 10,0%, у віці старшому за працездатний – 16,1%. Причому скорочення чисельності сільського жіночого населення виражене сильніше (на 12,3% у порівнянні з 2011 р), ніж чоловічого населення (на 9,9%), що негативно позначається на загальному відтворювальному потенціалі сільських територій.

Головною причиною скорочення чисельності сільського населення України є організаційні зміни, зниження виробничого потенціалу, припинення або скорочення діяльності спеціалізованих підприємств. Ще одна причина зменшення чисельності сільського населення – наявність значних відмінностей між міськими та сільськими поселеннями за рівнем благоустрою житлового фонду та іншими факторами соціального характеру. Так, наприклад, у 2018 р. питома вага загального житлового фонду у сільській місцевості, яке обладнане

системою водопостачання складає 53,6%, водовідведення – 52,6%, центральним опаленням – 1,0%, гарячим водопостачанням – 15,2%, централізованим газопостачанням – 62,7%, ванними або душовими кімнатами – 47,1%. За період 2011 – 2018 рр. скоротилась мережа закладів освіти та культури: кількість загальноосвітніх навчальних закладів зменшилась на 22,3%, учнів в них – на 164,0 тис осіб або 13,9%; бібліотек – 9,8%, клубних закладів – 6,0% [7; 9-11].

Наслідком ситуації, що склалася у сільській місцевості України, є скорочення загальної кількості зайнятого населення. У 2018 р. у сільській місцевості України було зайнято 5089,2 тис осіб віком 15 – 70 років або 78,9% від загальної кількості зайнятих сільських жителів у 2011 р.

Період з 2011 по 2018 рр. характеризується значними відмінностями рівня зайнятості сільського і міського населення працездатного віку. У 2011 р. розрив рівня зайнятості досяг максимального значення і склав 5,3%, а у 2014 р. він зменшився до 1,0%. Протягом досліджуваного періоду рівень зайнятості міських жителів був вищим ніж сільських. Максимальний рівень зайнятості сільського населення (58,8%) зафіксовано у 2013 р. (Рис. 1).

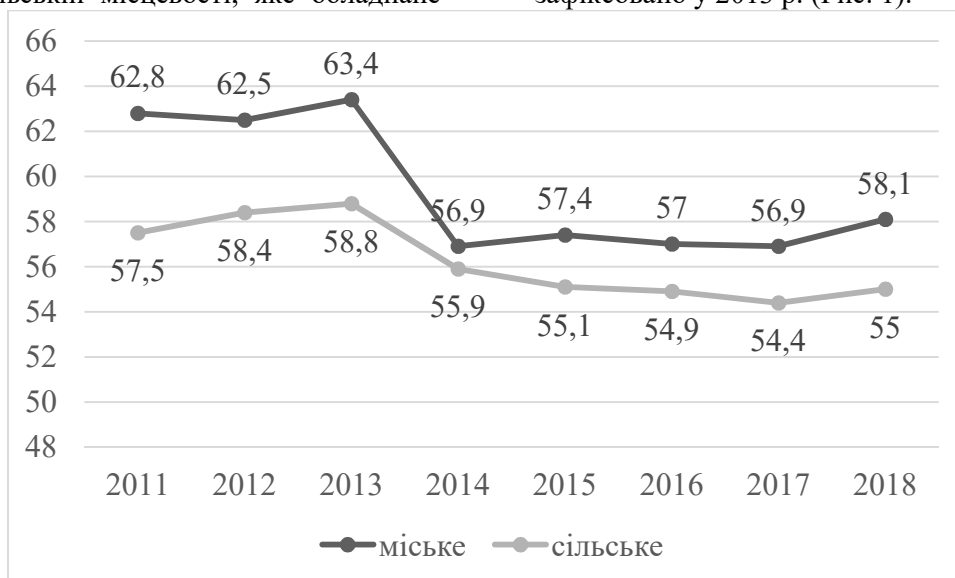

Рис.1. Динаміка рівня зайнятості сільського і міського населення України у віці 15 – 70 років, % (побудовано автором за даними [2;6])

Гендерний склад зайнятих не зазнає істотних змін, більше половини їх кількості – чоловіки. Частка зайнятих у працездатному віці, як і питома вага молоді, знижується, що обумовлено зміною вікової структури сільського населення (Табл. 2). Упродовж досліджуваного періоду відбувається зменшення рівня зайнятості сільського населення в цілому (на 2,5% до 55,0%) і у розрізі усіх вікових груп.

Однак починаючи з 2014 р. спостерігається тенденція до стабілізації рівня зайнятості сільського населення України.

Найбільше скорочення рівня зайнятості сільського населення у віковій групі 60 – 70 років – на 27,5% до 14,4%. Значне зменшення рівня зайнятості сільського населення спостерігається і у наймолодшій віковій групі 15 – 24 роки на 9,2 % до 32,0%. Рівень зайнятості

населення найстаршої вікової групи зменшується внаслідок природного скорочення населення, а осіб віком 15 – 24 роки у зв'язку зі зростанням питомої ваги молоді, яка здобуває освіту на денній формі навчання та не конкурентоспроможністю професійно не підготовленої молоді на ринку праці. У решті вікових

групах (від 25 до 59 років) зменшення питомої ваги зайнятих змінювалось від 2,4% до 5,0%. Зпоміж усіх вікових груп, найвищий рівень зайнятості характерний для групи 40 – 49 років – 75,8%, 35 – 39 років – 72,7%, 30 – 34 роки – 71,7%.

Таблиця 2

Динаміка рівня зайнятого сільського населення України за віковими групами, % (складено автором за даними [2;6])

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Усього, у тому числі за віковими групами	57,5	58,4	58,8	55,9	55,1	54,9	54,4	55,0
15 – 24 роки	41,2	39,7	39,3	31,8	32,7	32,1	32,0	32,0
25 – 29 років	70,9	72,2	71,8	65,2	66,3	66,3	66,2	68,5
30 – 34 роки	74,7	75,6	74,6	69,8	68,6	68,5	69,8	71,7
35 – 39 років	77,7	78,0	78,7	75,4	75,7	74,5	73,3	72,7
40 – 49 років	79,3	79,8	79,8	76,6	75,7	75,5	74,9	75,8
50 – 59 років	67,2	66,0	69,3	61,2	60,9	60,9	60,4	62,5
60 – 70 років	41,9	39,9	41,3	22,9	17,5	17,5	16,4	14,4
Працездатного віку	67,2	67,1	67,6	62,0	62,0	61,6	61,5	62,9

Ринок праці сільських територій України залежить від освітньої та професійної підготовки зайнятого населення.

Аналіз рівня освітньої підготовки жителів сільських територій, згідно зі статистичними даними за 2018 р., свідчить про те, що більшість зайнятих мали професійно – технічну освіту – 31,0% і повну загальну середню освіту – 30,9%. Значно меншою є питома вага зайнятого сільського населення з повною вищою – 15,8% та неповною вищою освітою – 17,6%. Протягом 2014 – 2018 рр. кількість зайнятого сільського населення яке охоплене освітою скоротилась на 4,0% (Рис.2). При цьому найбільше скорочення було зафіксовано на рівні установ початкової загальної середньої освіти – на 53,1%, базової загальної середньої освіти – на 32,4% і закладів повної загальної середньої освіти – на 12,8%, що свідчить про затребуваний економікою підвищений рівень освіти. Рівень і якість освіти є одним з головних факторів конкурентоздатності на ринку праці.

За період 2014 – 2018 рр. зросла частка зайнятих з базовою вищою освітою (на 31,8%), повною вищою освітою (на 4,6%) та професійно – технічною освітою (на 1,3%). Збільшення питомої ваги зайнятих, що мають професійно – технічну та вищу освіту, частково можна обґрунтувати зростанням попиту на професії, що вимагають вищої кваліфікації, проте, враховуючи, що структура української економіки не зазнала кардинальних змін (хоча

з'явилися ринково орієнтовані галузі, такі як фінанси, кредитування, страхування тощо) при збереженому низькому рівні основних фондів і продуктивності праці, здобуття вищої освіти в окремих випадках не є наслідком реальної потреби у даному виді освіти.

З метою забезпечення сталого розвитку сільських територій важливе значення має рівень професійної підготовки працівників. Аналізуючи динаміку структурних змін зайнятості сільського населення України за професійними групами, можна помітити деякі позитивні тенденції. Зокрема, за період 2014 – 2018 рр. спостерігається зростання питомої ваги зайнятих за такими групами як законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери; професіонали; фахівці; працівники сфери торгівлі та послуг; робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин, що пов'язано, очевидно, з розширенням місць прикладання праці для даних професійно – кваліфікаційних категорій населення. Зважаючи на те, що більше ніж третину ринку праці сільських територій (39,2%) складають працівники найпростіших професій, позитивною є тенденція скорочення їх питомої ваги зпоміж зайнятого населення (Табл. 3).

Досить помітна диференціація професійного складу зайнятого міського і сільського населення: представники найпростіших занять сконцентровані, головним чином, у сільській

місцевості (частка зайнятих сільських жителів у чотири рази вища порівняно з міськими жителями), тоді як законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери; професіонали – у міських поселеннях (частка зайнятих міських жителів є більшою порівняно із сільськими у

2,6 та 2,7 рази відповідно). Незважаючи на позитивні зміни професійної структури зайнятого сільського населення вона ще значно відстає від міських параметрів, що стримує економічний розвиток сільських територій.

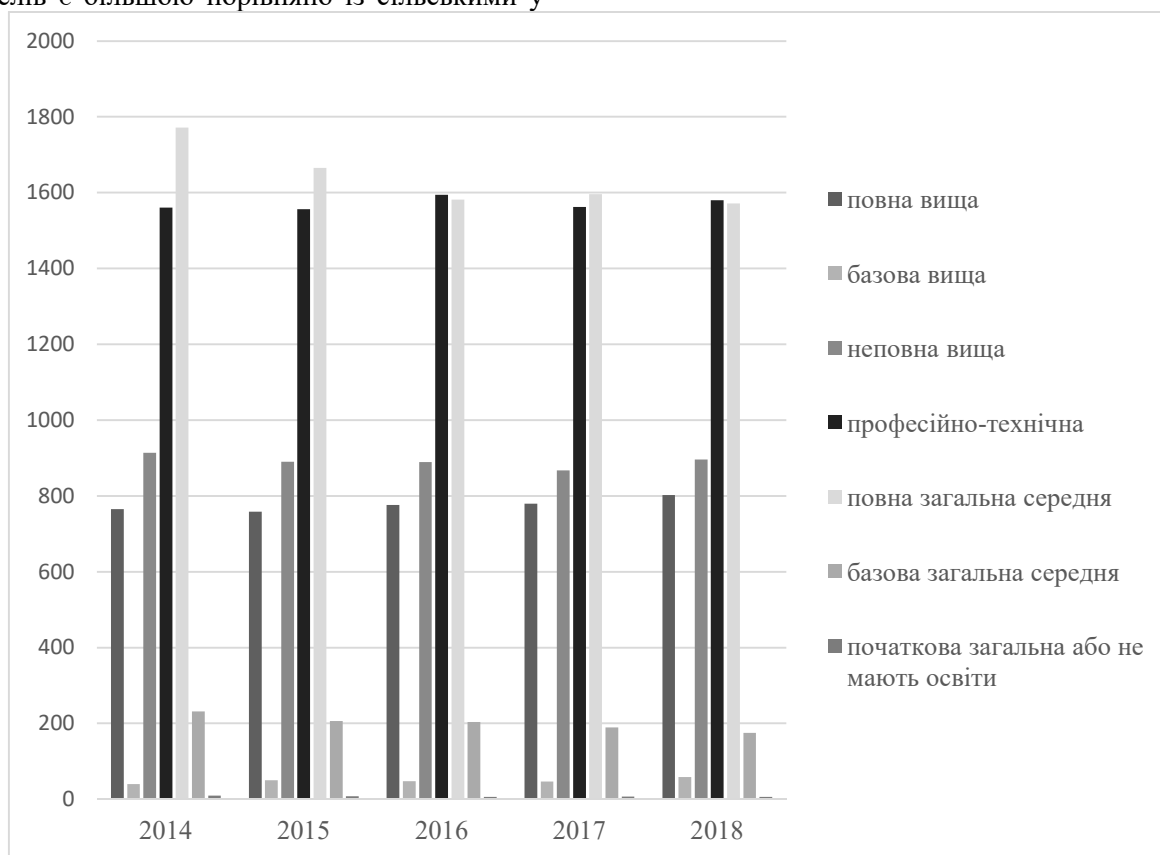

Рис.2. Динаміка кількості зайнятого населення сільських територій України за рівнем освіти, тис осіб (побудовано автором за даними [6])

Таблиця 3

Розподіл зайнятого населення України за типами поселень та професійними групами, % (складено автором за даними [2;6])

Професійні групи	2014		2018	
	Міські поселення	Сільська місцевість	Міські поселення	Сільська місцевість
Усього, у т.ч.	100,0	100,0	100,0	100,0
законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери	9,8	3,6	10,0	3,9
професіонали	20,9	8,3	22,9	8,4
фахівці	13,7	8,5	12,3	8,7
технічні службовці	3,7	2,2	3,4	1,9
працівники сфери торгівлі та послуг	17,0	13,2	17,9	14,1
кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства	0,4	2,2	0,3	1,7
кваліфіковані робітники з інструментом	14,0	10,0	12,4	10,0
робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин	11,3	11,6	10,7	12,1
найпростіші професії	9,2	40,4	10,1	39,2

У галузевій структурі зайнятого сільсько-го населення продовжилася тенденція зниження питомої ваги зайнятих у сільському, лісовому та рибному господарстві. З 2014 по 2018 рр. чисельність населення, зайнятого у цьому секторі сільської економіки, скоротилася на 2,8%. За той же період часу залишалася практично незмінною чисельність працюючих на промислових підприємствах, натомість скоротилась питома вага зайнятих у сфері транспорту, складському господарстві, поштової та кур'єр-

ській діяльності. Сільське, лісове та рибне господарство як і раніше займають перше місце в сільській економіці за чисельністю зайнятих з великим відривом від інших. У переліку видів економічної діяльності помітна тенденція до збільшення кількості зайнятих у таких сферах як будівництво; оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів; тимчасове розміщування й організація харчування та інших видах (Табл. 4).

Таблиця 4

**Розподіл зайнятого сільського населення України за видами економічної діяльності, %
(складено автором за даними [2 – 6])**

Види економічної діяльності	2014	2015	2016	2017	2018
Усього, у т.ч.	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	42,5	41,2	41,7	41,2	39,7
промисловість	10,8	10,5	9,9	10,2	10,8
будівництво	6,2	6,4	6,4	6,5	6,9
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	9,3	9,9	10,0	10,5	10,8
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	4,9	5,1	5,0	4,7	4,7
тимчасове розміщування й організація харчування	1,2	1,5	1,6	1,5	1,6
інші види економічної діяльності	25,1	25,4	25,4	25,4	25,5

Таким чином, диверсифікація господарської структури сільських територій та зайнятості сільського населення залишається одним з найбільш пріоритетних напрямків сталого сільського розвитку.

Погіршується ситуація на ринку праці сільських територій України у розрізі регіонів. Згідно з даними Державної служби статистики України, за період 2014 – 2018 рр. кількість регіонів з рівнем зайнятості у сільській місце-

вості 50,1 – 60,0% скоротилась з 19 до 16, а понад 60,0% – з 5 до 4. До групи регіонів – аутсайдерів з рівнем зайнятості сільського населення менше 50,0% у 2018 р. увійшли Волинська, Донецька, Кіровоградська та Тернопільська області. Левову частку регіонів України (66,7%), складають ті, де рівень зайнятості сільського населення становить 50,1 – 60,0% (Табл. 5).

Таблиця 5

Групування регіонів України за рівнем зайнятості сільського населення у віці 15 – 70 років у 2018 році (складено автором за даними [6])

Рівень зайнятості	Кількість регіонів	Регіони
До 50,0	4	Волинська, Донецька, Кіровоградська, Тернопільська
50,1 – 60,0	16	Вінницька, Дніпропетровська, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано – Франківська, Київська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Харківська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська
Понад 60,0	4	Луганська, Сумська, Херсонська, Чернівецька

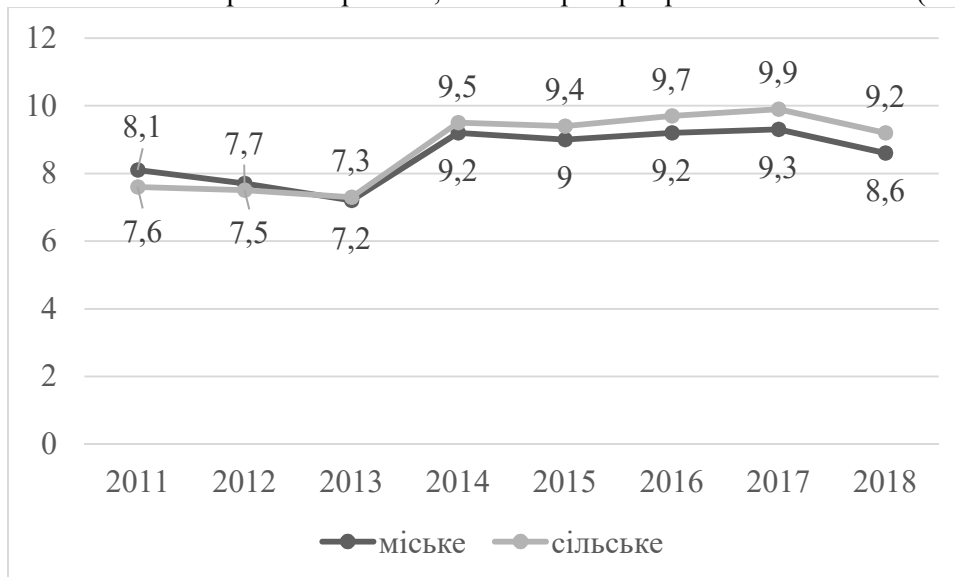
Із зайнятістю сільського населення тісно пов'язане безробіття. Безробіття є однією з ключових категорій ринку праці, яка характеризує масштаби недовикористання робочої сили, що складаються в результаті перевищення попиту на робочі місця над їх пропозицією. За період 2011 – 2018 рр. збільшився внесок

сільського безробіття у загальне безробіття в країні. Якщо у 2011 р. питома вага безробітних у сільській місцевості становила 7,6%, то у 2014 р. сільські безробітні склали 9,5% від усіх безробітних в Україні. У 2017 р. цей показник склав 9,9%, а у 2018 р. знизився на 0,7%.

До початку економічної кризи 2013 – 2014

років рівень безробіття серед сільських жителів був нижче рівня безробіття серед міських жителів на 0,2 – 0,5%, але криза змінила це співвідношення: за період з 2014 по 2017 роки, коли фіксувалось збільшення рівня безробіття,

кількість безробітних міських жителів збільшилась на 0,1%, безробітних сільських жителів – на 0,4%. Тобто економічна криза позначилася на трудовій сфері сільських територій раніше ніж міських (Рис.3).

Рис.3. Динаміка рівня безробіття сільського і міського населення України у віці 15 – 70 років, % (побудовано автором за даними [2;6])

Гендерний склад безробітних не зазнає принципових змін, більше половини їх кількості – чоловіки, у яких попит на робочі місця вищий, ніж у жінок.

Негативним проявом ситуації на ринку робочої сили в сільській місцевості України варто вважати тенденцію до збільшення питомої ваги безробітних майже в усіх вікових

групах. Упродовж 2011 – 2013 рр. відбувається незначне скорочення рівня безробіття сільського населення, а починаючи з 2014 р. спостерігається тенденція до зростання питомої ваги безробітного сільського населення України. Протягом досліджуваного періоду рівень безробіття населення сільських територій збільшився на 1,6% (Табл. 6).

Таблиця 6

Динаміка рівня безробіття сільського населення України за віковими групами, % (складено автором за даними [2;6])

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Усього, у тому числі за віковими групами	7,6	7,5	7,3	9,5	9,4	9,7	9,9	9,2
15 – 24 роки	16,3	15,2	14,6	23,1	20,7	22,0	20,4	16,5
25 – 29 років	9,3	9,7	9,0	13,1	12,0	12,1	11,8	8,9
30 – 34 роки	7,3	7,5	7,7	9,7	10,8	10,0	9,7	9,9
35 – 39 років	7,2	6,9	6,6	8,0	6,6	7,9	9,3	9,4
40 – 49 років	6,7	6,5	7,2	7,1	7,6	7,4	7,9	8,4
50 – 59 років	5,2	5,7	5,4	5,6	6,4	7,5	8,4	8,2
60 – 70 років	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Працездатного віку	8,6	8,4	8,2	10,2	9,9	10,2	10,4	9,6

Найбільше зростання рівня безробіття фіксується у вікових групах 30 – 34 роки – на 2,6%, 35 – 39 років – на 2,2%, 50 – 59 років – на 3,0%, найменше - у віковій групі 15 – 24 роки (на 0,2%). Лише у віковій групі 25 – 29 років питома вага безробітних зменшилась на 0,4%. Рівень безробіття серед молоді значно вищий у

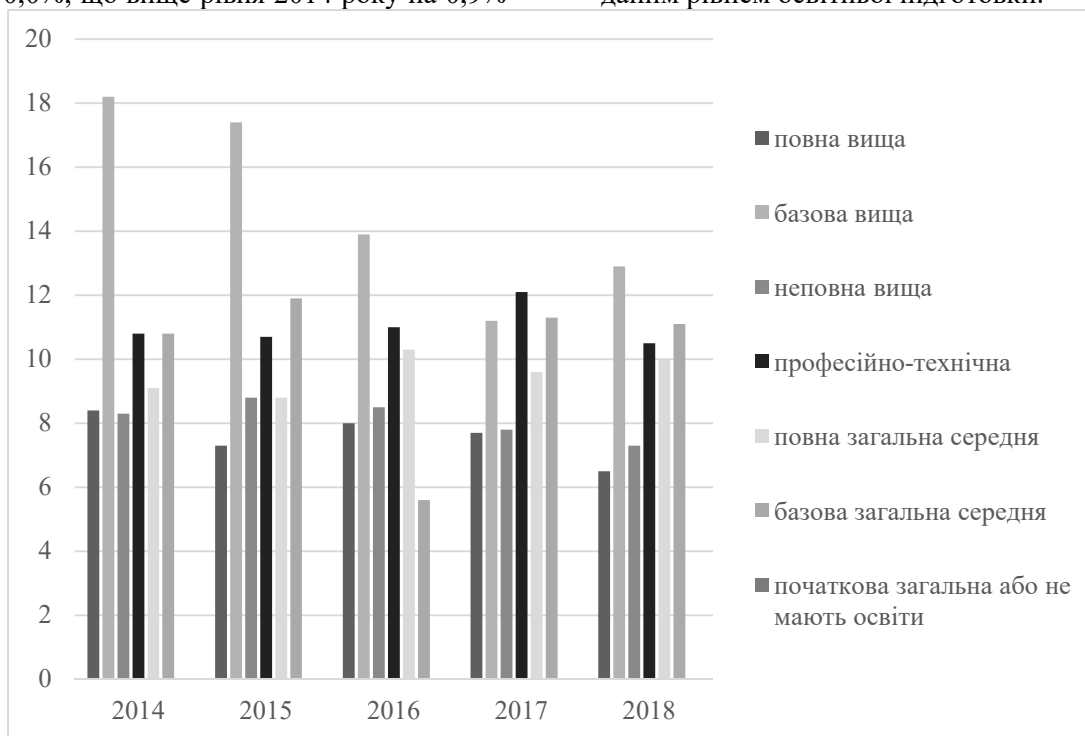
порівнянні зі старшими віковими групами. У 2018 р. у 15 – 24 – річних він склав 16,5%, у 25 – 29 – річних – 8,9%, у 40 – 49 – річних – 8,4%, у 50 – 59 – річних – 8,2%.

Незважаючи на скорочення рівня безробіття починаючи з 2017 р., збереження тенденцій, що склалися не дозволить здійснити

розвиток сільських територій і може загрожувати посиленням негативних наслідків.

Гострою проблемою є зростання рівня безробіття сільського населення, яке здобуло повну загальну середню освіту, який у 2018 р. склав 10,0%, що вище рівня 2014 року на 0,9%

(Рис. 4). Аналогічна ситуація склалася у групі сільського населення з базовою загальною середньою освітою. Зростання питомої ваги безробітних становило 0,3%, що свідчить про відсутність попиту організацій на працівників з даним рівнем освітньої підготовки.

Рис.4. Динаміка питомої ваги безробітного сільського населення України за рівнем освіти, % (побудовано автором за даними [6])

У 2018 р. у порівнянні з 2014 р. питома вага безробітних за категорією сільське населення, що має повну вищу, базову вищу, неповну вищу та професійно – технічну освіту зменшилась на 1,9%, 5,3%, 1,0%, 0,3% відповідно. Наведені дані свідчать про те, що частина сільського населення при отриманні вищої та професійно – технічної освіти є затребуваною, в той же час інші категорії не мають фінансової можливості отримати будь – яку підготовку до практичної діяльності.

Рівень безробіття на ринку праці сільського населення в розрізі регіонів України має свої особливості.

Згідно з офіційною статистикою, за досліджуваний період кількість регіонів України з

рівнем загального безробіття у сільській місцевості у допустимих за міжнародними оцінками межах (до 10%) зменшилася з 14 до 13. Найнижчий рівень сільського безробіття у Чернівецькій (4,7%), Харківській (5,1%), Київській (6,2%), Івано – Франківській (6,5%), Херсонській (6,5%) та Львівській (6,9%) областях.

Змінилась і кількість регіонів, у яких значення даного показника знаходиться в інтервалі 10,1 – 20,0% (з 10 до 11). Стабільно проблемними залишаються Донецька, Полтавська, Волинська та Кіровоградська області. У 2018 р. рівень сільського безробіття в цих регіонах склав відповідно 19,1%; 15,4%, 12,9% і 12,2% (Табл. 7).

Таблиця 7

Групування регіонів України за рівнем безробіття сільського населення у віці 15 – 70 років у 2018 р. (складено автором за даними [6])

Рівень безробіття	Кількість регіонів	Регіони
До 10,0	13	Вінницька, Дніпропетровська, Закарпатська, Івано – Франківська, Київська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Рівненська, Сумська, Харківська, Херсонська, Чернівецька
Понад 10,0	11	Волинська, Донецька, Житомирська, Запорізька, Кіровоградська, Луганська, Полтавська, Тернопільська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська

Позитивні зміни відбулися у структурі безробітних за тривалістю пошуку роботи. У 2018 р. питома вага сільських безробітних, що шукають роботу протягом року і більше, знизилася до 14,1%.

Пропозицій вакансій в агросфері, що є головним місцем прикладання праці в сільській місцевості, вкрай недостатньо для задоволення попиту на робочі місця. Чисельність сільських безробітних, які перебувають на реєстраційному обліку на кінець 2018 р. у 35 разів перевищувала кількість вакансій, заявлених роботодавцями у сфері сільського, лісового та рибного господарства.

Коефіцієнт напруженості на ринку праці, що відображає відношення загальної кількості безробітних до кількості вакансій, заявлених роботодавцями, знижується як в країні в цілому, так і в сільській місцевості. Але розрив між середнім значенням цього коефіцієнта в

Україні і його значенням у сільській місцевості зростає. Якщо у 2014 р. даний показник у сільських поселеннях перевищував загальнодержавний у 5 разів, то у 2018 р. – у 5,8 рази. Попит на працівників робітничих професій у сільському, лісовому та рибному господарстві продовжує переважати і значно перевищує питому вагу заявлених потреб на дану категорію працівників в економіці країни в цілому.

Важливим елементом ринку праці сільських територій України є рівень оплати праці у сільському господарстві. Матеріальне стимулювання праці є найважливішою складовою частиною процесу ринкового механізму. Важко переоцінити її роль у підвищенні трудової активності працівника. Вибір форм і систем оплати праці залежить від особливостей сільськогосподарського виробництва, економіки галузі і країни в цілому.

Таблиця 8

Динаміка середньомісячної заробітної плати працівників сільського, лісового та рибного господарства України, грн (складено автором за даними [21-22])

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Середньомісячна заробітна плата працівників сільського, лісового та рибного господарства	1852	2094	2344	2556	3309	4195	6057	7557
Середньомісячна заробітна плата в економіці країни	2648	3041	3282	3480	4195	5183	7104	8865

Згідно з даними табл. 8, середньомісячна заробітна плата в сільському, лісовому та рибному господарстві зросла у 4,0 рази до 7557 грн.

Незважаючи на абсолютне зростання заробітної плати працівників сільського господарства у 2011-2018 рр., зберігається розрив у рівнях оплати праці в сільському, лісовому та рибному господарстві у порівнянні з іншими видами економічної діяльності. Вона становить 85,2% від середньої заробітної плати в економіці. Ситуація, що склалася пояснюється, по-перше, впливом загальноекономічних чинників, по-друге, зростанням заробітної плати в найбільш прогресивних секторах економіки: телекомунікаційні технології, ІТ-сфера, банківський сектор тощо.

Протягом 2011-2018 рр. темпи зростання середньомісячної заробітної плати в економіці країни були нижчими, ніж у сільському, лісовому та рибному господарстві. Однак для поліпшення кадрової ситуації в сільській місцевості

цього недостатньо. У першу чергу необхідно поліпшити житлові умови і розвивати соціальну інфраструктуру. У сільському господарстві особливу увагу варто приділяти зростанню продуктивності праці і рентабельності виробничих процесів. Це дозволить знайти кошти на збільшення заробітної плати і підвищити приплив молодих кваліфікованих кадрів у сільську місцевість.

Рівень оплати праці у сільському, лісовому та рибному господарстві суттєво відрізняється у розрізі регіонів України. Так, у 2018 р. найвищий рівень оплати праці зайнятих у даному виді економічної діяльності фіксувався в Івано-Франківській (9979 грн), Львівській (8925 грн), Тернопільській (8371 грн) та Вінницькій (8039 грн) областях, а найнижчий – у Чернівецькій (5116 грн), Одеській (5417 грн), Запорізькій (5859 грн) та Рівненській (5945 грн) областях.

Аналіз динаміки міграційних потоків з точки зору їх впливу на формування пропозиції на ринку робочої сили у сільській місцевості

Напрямки міграційного переміщення сільського населення України у 2018 році, осіб (складено автором за даними [20])

Напрямок міграційного переміщення	Кількість прибулих			Кількість вибулих			Сальдо міграції		
	Усього	Міська місцевість	Сільська місцевість	Усього	Міська місцевість	Сільська місцевість	Усього	Міська місцевість	Сільська місцевість
Внутрішньодержавна	589969	396516	193453	586435	380946	205489	3534	15570	-9448
Міждержавна	39307	34404	4903	24252	20643	3609	15055	13761	1294
Усього	629276	430920	198356	610687	401589	209098	18589	29331	-10742

У 2018 р. зафіксоване негативне сальдо міграції: кількість вибулих (209,1 тис осіб) із сільської місцевості України перевищила кількість прибулих (198,4 тис осіб). Крім того, інтенсивність міграційних потоків із сільської місцевості посилюється: у 2011 р. міграційне скорочення становило 4,2 тис осіб, у 2018 р. - 10,7 тис осіб. У той же час, зовнішня міграція мала позитивний приріст. За досліджуваній період кількість прибулих іноземних громадян до сільської місцевості України становила 46,6 тис осіб. Зовнішня міграція має переважно маятниковий, нетривалий і часто нелегальний характер.

Трудова міграція має значний вплив на ринок праці сільської місцевості України. У складі вибулих до міських поселень України та за кордон питома вага осіб працездатного віку - 75,0%, що обумовлює втрату трудового і кадрового потенціалу, причому найціннішої і «якісної» його частини - кваліфікованого населення працездатного віку.

Сільський ринок праці є досить напруженим сектором сфери зайнятості населення. З метою удосконалення функціонування ринку праці сільських територій, на наш погляд, необхідно:

- забезпечити політичну, економічну і соціальну стабільність в державі;
- сприяти розвитку кластерних структур в сільській місцевості, які здатні забезпечити синергетичний ефект для учасників кластерних утворень і, як наслідок, сприятимуть зниженню рівня безробіття;
- сприяти організації професійної підготовки громадян з урахуванням попиту на ринку праці. Сучасний ринок праці характеризується тенденцією переважання пропозиції з боку осіб з повною загальною середньою освітою. Тому професійну підготовку варто здійснювати в рамках комплексного підходу з урахуванням рівня освіти, знань і умінь, виробничого і життєвого досвіду безробітних громадян;

- створити пільгові умови для розвитку альтернативних (гнучких, нестандартних, дистанційних) форм зайнятості в сільській місцевості з урахуванням соціально-економічних особливостей територій як важливого фактору підвищення рівня зайнятості сільського населення;

- сприяти здійсненню системи заходів щодо посилення соціальної підтримки тимчасово незайнятих сільських мешканців;

- створити умови для впровадження ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення. При цьому даний процес матиме двоякий вплив на ринок праці. По-перше, преференції у придбанні земельних ділянок повинні мати виробники аграрної продукції сімейного типу, які розширюють сферу прикладання праці для сільського населення. По-друге, відсутній механізм контролю за використанням землі. Теоретично покупець може залишити її необробленою. Це автоматично знизить попит на робочу силу в сільській місцевості та посилить тенденції трудової міграції;

- розвивати і підтримувати ініціативи місцевих громад у сфері зайнятості, як один з головних заходів активної політики на ринку праці. Такого роду ініціативи повинні ґрунтуватися на місцевих регіональних програмах у сфері зайнятості і (пере) підготовки безробітних громадян, за участю різних партнерів (як перший крок процесу децентралізації).

Перелік сформульованих вище заходів не є вичерпним, однак, окреслює комплекс проблем, які вимагають вирішення.

Висновки. Дослідження ринку праці сільських територій України дозволило сформулювати наступні висновки:

1. Для сільської місцевості України характерним є скорочення загальної кількості зайнятого населення. У 2018 р. кількість зайнятих віком 15 – 70 років становила 5089,2 тис осіб або 78,9% від загальної кількості зайнятих сільських жителів у 2011 р. Найбільше скорочення

рівня зайнятості сільського населення у віковій групі 60 – 70 років (на 27,5%). Значне зменшення рівня зайнятості і у наймолодшій віковій групі 15 – 24 роки (на 9,2 %).

2. Ринок праці сільських територій України залежить від освітньої і професійної підготовки зайнятого населення. Більшість зайнятих мали професійно – технічну освіту і повну загальну середню освіту. Значно менше зайнятих з повною вищою та неповною вищою освітою. Протягом 2014 – 2018 рр. фіксується скорочення чисельності зайнятого сільського населення яке охоплене початковою загальною середньою освітою, натомість зросла частка зайнятих, що мають базову вищу освіту. Зважаючи на те, що більше третини ринку праці сільських територій (39,2%) складають зайняті найпростішими професіями, позитивною є тенденція їх скорочення. У галузевій структурі зайнятого сільського населення зменшилась питома вага зайнятих у сільському, лісовому та рибному господарстві на 2,8%.

3. Для сільської місцевості України характерним є зростання рівня безробіття на 1,6%. Найбільше зростання рівня безробіття фіксується у віковій групі 30 – 59 років. Лише у віковій групі 25 – 29 років питома вага безробітних зменшилась. Рівень безробіття серед сільської молоді значно вищий у порівнянні зі старшими віковими групами. За період 2014 – 2018 рр. рівень безробіття сільського населення, яке здобуло повну загальну середню освіту, базову загальну середню освітою збільшився, натомість питома вага безробітних за категорією сільське населення, що має повну вищу, базову вищу, неповну вищу та професійно –

технічну освіту зменшилась.

4. Агросфера залишається головним місцем прикладання праці для населення сільських територій України, однак кількість вакансій не задовольняє попит. Кількість безробітних серед сільського населення на кінець 2018 р. у 35 разів перевищувала кількість вакансій, заявлених роботодавцями у сфері сільського, лісового та рибного господарства.

5. Важливим мотиваційним чинником підвищення трудової активності мешканців сільських територій є рівень оплати праці. Протягом 2011-2018 рр. середньомісячна заробітна плата в сільському, лісовому та рибному господарстві зросла у 4,0 рази. Однак незважаючи на абсолютне збільшення заробітної плати працівників аграрної сфери, зберігається розрив у рівнях оплати праці порівняно з іншими видами економічної діяльності.

6. Міграційні процеси негативно позначаються на ринку праці сільських територій України. Так, у 2018 р. кількість вибулих із сільської місцевості перевищувала кількість прибулих на 10,7 тис осіб, причому 75,0% вибулих складають особи працездатного віку.

Перспективи використання результатів дослідження. Дослідження ринку праці сільських територій може слугувати основою для складання регіональних програм зайнятості, на основі яких можливе прогнозування ситуації і вироблення системи заходів, що пом'якшують негативні наслідки її несприятливого розвитку. Головний принцип програми – відповідність запропонованих заходів стратегічній меті: створення умов для повної зайнятості населення на селі.

Література:

1. Економіка праці та соціально-трудові відносини : підручник / за наук. ред. А.М. Колота. К.: КНЕУ, 2009. 711 с.
2. Економічна активність населення України 2014. Статистичний збірник. Київ, 2015. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.02.2020)
3. Економічна активність населення України 2015. Статистичний збірник. Київ, 2016.
4. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.02.2020)
5. Економічна активність населення України 2016. Статистичний збірник. Київ, 2017.
6. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.02.2020)
7. Економічна активність населення України 2017. Статистичний збірник. Київ, 2018.
8. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/07/zb_EAN_2017.pdf (дата звернення: 17.02.2020)
9. Економічна активність населення України 2018. Статистичний збірник. Київ, 2019. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/07/zb_EAN_2018.pdf (дата звернення: 17.02.2020)
10. **Житловий фонд за регіонами у 2018 році.** URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.02.2020)
11. Завіновська Г. Т. Економіка праці: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2003. 300 с.
12. Загальноосвітні та професійно – технічні навчальні заклади України. Статистичний збірник. Київ, 2018. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.02.2020)
13. Заклади культури, мистецтва, фізкультури та спорту України у 2011 році. Статистичний бюлетень. Київ, 2012. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.02.2020)
14. Заклади культури, мистецтва, фізкультури та спорту України у 2017 році. Статистичний бюлетень. Київ, 2018. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.02.2020)
15. Лібанова Е.М. Ринок праці: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури. 2003. 224 с.
16. Населення України за 2011 рік. Демографічний щорічник. Київ, 2012. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.02.2020)
17. Населення України за 2012 рік. Демографічний щорічник. Київ, 2013. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.02.2020)

18. Населення України за 2013 рік. Демографічний щорічник. Київ, 2014. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.02.2020)
19. Населення України за 2014 рік. Демографічний щорічник. Київ, 2015. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.02.2020)
20. Населення України за 2015 рік. Демографічний щорічник. Київ, 2016. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.02.2020)
21. Населення України за 2016 рік. Демографічний щорічник. Київ, 2017. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.02.2020)
22. Населення України за 2017 рік. Демографічний щорічник. Київ, 2018. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/11/zb_dy_2017.pdf (дата звернення: 17.02.2020)
23. Населення України за 2018 рік. Демографічний щорічник. Київ, 2019. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/12/zb_ukr_2018.pdf (дата звернення: 17.02.2020)
24. Праця України у 2014 році. Статистичний збірник. Київ: ТОВ Видавництво «Консультант», 2015. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.02.2020)
25. Праця України у 2018 році. Статистичний збірник. Київ: ТОВ «Бук-Друк», 2019. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/08/zb_pu2018_pdf.pdf (дата звернення: 17.02.2020)

References:

1. *Ekonomika pratsi ta sotsial'no-trudovi vidnosyny* : pidruchnyk / za nauk. red. A.M. Kolota. K.: KNEU, 2009. 711s.
2. *Ekonomichna aktivnist' naseleння Ukrayiny 2014*. Statystychnyy zbirnyk. Kyiv, 2015. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennya: 17.02.2020)
3. *Ekonomichna aktivnist' naseleння Ukrayiny 2015*. Statystychnyy zbirnyk. Kyiv, 2016. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennya: 17.02.2020)
4. *Ekonomichna aktivnist' naseleння Ukrayiny 2016*. Statystychnyy zbirnyk. Kyiv, 2017. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennya: 17.02.2020)
5. *Ekonomichna aktivnist' naseleння Ukrayiny 2017*. Statystychnyy zbirnyk. Kyiv, 2018. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publitsat/kat_u/2018/zb/07/zb_EAN_2017.pdf (data zvernennya: 17.02.2020)
6. *Ekonomichna aktivnist' naseleння Ukrayiny 2018*. Statystychnyy zbirnyk. Kyiv, 2019. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publitsat/kat_u/2019/zb/07/zb_EAN_2018.pdf (data zvernennya: 17.02.2020)
7. Zhytlovyi fond za rehionamy u 2018 rotsi. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennya: 17.02.2020)
8. Zavinov'ska H. T. *Ekonomika pratsi: navch. posib.* K.: KNEU, 2003. 300 s.
9. *Zahal'noosvitni ta profesijno – tekhnichni navchal'ni zaklady Ukrayiny*. Statystychnyy zbirnyk. Kyiv, 2018. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennya: 17.02.2020)
10. *Zaklady kul'tury, mystetstva, fizkul'tury ta sportu Ukrayiny u 2011 rotsi*. Statystychnyy byuleten'. Kyiv, 2012. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennya: 17.02.2020)
11. *Zaklady kul'tury, mystetstva, fizkul'tury ta sportu Ukrayiny u 2017 rotsi*. Statystychnyy byuleten'. Kyiv, 2018. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennya: 17.02.2020)
12. Libanova E.M. *Rynok pratsi: navch. posib.* K.: Tsentr navchal'noyi literatury. 2003. 224 s.
13. *Naseleння Ukrayiny za 2011 rik*. Demohrafichnyy shchorichnyk. Kyiv, 2012. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennya: 17.02.2020)
14. *Naseleння Ukrayiny za 2012 rik*. Demohrafichnyy shchorichnyk. Kyiv, 2013. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennya: 17.02.2020)
15. *Naseleння Ukrayiny za 2013 rik*. Demohrafichnyy shchorichnyk. Kyiv, 2014. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennya: 17.02.2020)
16. *Naseleння Ukrayiny za 2014 rik*. Demohrafichnyy shchorichnyk. Kyiv, 2015. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennya: 17.02.2020)
17. *Naseleння Ukrayiny za 2015 rik*. Demohrafichnyy shchorichnyk. Kyiv, 2016. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennya: 17.02.2020)
18. *Naseleння Ukrayiny za 2016 rik*. Demohrafichnyy shchorichnyk. Kyiv, 2017. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennya: 17.02.2020)
19. *Naseleння Ukrayiny za 2017 rik*. Demohrafichnyy shchorichnyk. Kyiv, 2018. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/11/zb_dy_2017.pdf (data zvernennya: 17.02.2020)
20. *Naseleння Ukrayiny za 2018 rik*. Demohrafichnyy shchorichnyk. Kyiv, 2019. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/12/zb_ukr_2018.pdf (data zvernennya: 17.02.2020)
21. *Pratsya Ukrayiny u 2014 rotsi*. Statystychnyy zbirnyk. Kyiv: TOV Vydavnytstvo «Konsul'tant», 2015. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennya: 17.02.2020)
22. *Pratsya Ukrayiny u 2018 rotsi*. Statystychnyy zbirnyk. Kyiv: TOV «Buk-Druk», 2019. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/08/zb_pu2018_pdf.pdf (data zvernennya: 17.02.2020)

Аннотация:

Е.А. Афонина. СОВРЕМЕННЫЙ РЫНОК ТРУДА СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ УКРАИНЫ

Выявлены тенденции сокращения уровня занятости и роста уровня безработицы населения сельских территорий Украины. В течение исследуемого периода количество занятых трудоспособного возраста сократилась на 8,0%, а безработных выросло на 1,7%.

Установлена зависимость рынка труда сельских территорий Украины от образовательной и профессиональной подготовки занятого населения. Показано сокращение численности занятого сельского населения которое охвачено начальным средним образованием и рост доли занятых с базовым высшим образованием. Зафиксирован рост уровня безработицы сельского населения, получившего полное среднее, базовое среднее образование и сокращение удельного веса безработных с полным высшим, базовым высшим,

неполным высшим и профессионально – техническим образованием.

Проведен анализ отраслевой структуры занятого сельского населения и выявлено сокращение удельного веса занятых в сельском, лесном и рыбном хозяйстве. Выявлена тенденция сокращения удельного веса занятых простыми профессиями несмотря на то, что они занимают более трети рынка труда сельских территорий.

Доказано, что агросфера остается главным местом приложения труда для населения сельских территорий Украины, однако количество вакансий не удовлетворяет спрос. Количество безработных среди сельского населения на конец исследуемого периода в 35 раз превышало количество вакансий, заявленных работодателями в сфере сельского, лесного и рыбного хозяйства.

Показано влияние уровня оплаты труда и миграционных процессов на рынок труда сельских территорий Украины.

Проведена группировка регионов Украины по уровню занятости и безработицы сельского населения. Проанализирована динамика изменений основных индикаторов рынка труда сельских территорий Украины.

Ключевые слова: рынок труда, сельская местность, занятость населения, безработица.

Abstract:

O.O. Afonina. THE CURRENT LABOR MARKET OF THE RURAL AREA OF UKRAINE

The article is devoted to the study of employment and unemployment in the rural part of Ukraine. The current state of the labor market reflects the ambiguity of the processes taking place in the employment sector. The situation in the labor market is characterized by greater tensions in rural areas in particular, where employment opportunities and job choices are very limited but unemployment growth rates and its duration are higher than in urban areas and exceed the socially permissible level. Under these circumstances, a detailed study of the situation in the rural labor market becomes prior to any other problems related to the development of rural areas.

The aim of the article is to study the peculiarities of the formation of the labor market in rural areas of Ukraine.

The tendencies in the reduction of the employment rate and the growth of unemployment among the population on the rural territories of Ukraine are revealed. During the study period, the number of employed population of the working age decreased by 8.0% and the unemployment rate increased by 1.7%. The largest volumes in the reduction of the employment rate of the rural population in the age group of 60-70 and the largest volumes in the increase of the unemployment rate in the age group of 30-59 are shown.

The dependence of the labor market of the rural territories of Ukraine on the educational and vocational training of the employed population has been established. Most of the employees had vocational and completed secondary education. There were far fewer employees with completed and uncompleted higher education. The decrease in the number of the employed rural population with primary education (as the part of secondary) and the increase in the share of the employed with basic higher education are shown. The increase in the unemployment rate of the rural population with a complete secondary, basic secondary education was recorded as well as the decrease in the share of the unemployed with full higher, basic higher, incomplete higher and vocational education.

The sectoral structure of the employed rural population is analyzed and the share of the employed in agriculture, forestry and fisheries is revealed. The tendency to decrease the share of the employed by the simplest professions is revealed, though they occupy more than one third of the labor market of rural territories. Agriculture is proved to remain the main place of work for the population of rural areas of Ukraine, but the number of vacancies does not meet the demand. The number of unemployed among the rural population at the end of the study period was 35 times higher than the number of vacancies offered by employers in agriculture, forestry and fisheries.

The influence of the level of wages and migration processes on the labor market of rural areas of Ukraine is shown.

The grouping of regions of Ukraine by the level of employment and unemployment of rural population was conducted. The dynamics of changes in the main labor market indicators of rural territories of Ukraine is analyzed.

Keywords: labor market, rural areas, employment, unemployment.

Надійшла 11.05.2020 р.